

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін факультету забезпечення оперативно-службової діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ООК 11 «ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ»
ОПП «Психологія»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Форма здобуття освіти: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Вікова психологія» є обов'язковою дисципліною ОПП «Психологія». Вивчається протягом 4-го семестру на кафедрі психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Вікова психологія» є забезпечення майбутніх курсантів-психологів теоретичними знаннями з основ вікової психології; забезпечення курсантів знаннями психологічних закономірностей розвитку особистості на різних етапах онтогенезу; формування у курсантів уявлень про онтологічні психологічні чинники психічного розвитку людини, особливості її психофізіологічного, сенсорно-перцептивного, когнітивного, емоційного, особистісного, соціального розвитку та становлення різних видів діяльності; розвиток умінь і навичок правильно і науково обґрунтовано пояснювати, вивчати і досліджувати особливості і закономірності розвитку людської психіки в ході онтогенезу людського індивідуума.

Основне завдання навчальної дисципліни полягає у формуванні у курсантів уявлення про закономірності, чинники і механізми психічного розвитку людини, особливості формування психічних якостей особистості, становлення і розвиток психічних процесів, емоцій і їх властивостей у дітей, підлітків, юнаків та дорослих; ознайомлення курсантів з провідними течіями, напрямками, теоретичними і концептуальними підходами до психічного розвитку людини, вікового розвитку особистості, системою концептуальних і теоретичних положень, що утворюють основу вікової психології; забезпечення вивчення курсантами критеріїв, закономірностей, завдань, сенситивних періодів, питань внутрішньо-особистісного вибору в процесі психічного розвитку особистості, вікових можливостей засвоєння знань, нормативних і ситуативних криз на кожному етапі психічного розвитку від народження до старості.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти програмних результатів навчання, які передбачають здатність демонструвати знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез та оцінювання його складових, а саме:

ПРН-1 Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

1. Знати предмет, об'єкт, завдання та принципи вікової психології як навчальної дисципліни;
2. Розуміти особливості пізнавальних процесів, емоційно-вольової, мотиваційної сфер.
3. Застосовувати отримані знання з вікової психології педагогіці для організації діяльності і спілкування особистості в різні вікові періоди, для створення умов, що сприяють конструктивному психічному розвитку людини.
4. Аналізувати теорії і практики індивідуально-психологічних характеристик людей різного віку.

ПРН-2 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

1. Знати змістові аспекти, види форми та особливості вікової психології.
2. Аналізувати прояви явищ, які досліджує вікова психологія.

3. Орієнтуватися в використанні методів дослідження вікової психології.
4. Синтезувати значення сучасних теорій вікової психології.
5. Оцінювати теоретичні та методичні розробки психології впливу.

ПРН-4 Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

1. Знати чинники і закономірності вікових кризових явищ.
2. Орієнтуватися на нормативи кожного вікового періоду у психодіагностичній та психокорекційній роботі.
3. Аналізувати витоки психологічних проблем індивіда в його онтогенезі.
5. Застосовувати знання про явища, які досліджує вікова психологія, в практичній діяльності психолога.

ПРН-7 Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

1. Застосовувати отримані знання з вікової психології для організації діяльності і спілкування особистості в різні вікові періоди.
2. Інтегрувати умови, що сприяють конструктивному психічному розвитку людини;
3. Оцінювати сенситивні періоди формування певних психофізіологічних новоутворень.
4. Враховувати вікові особливості особистості в психолого-педагогічній роботі з нею.

ПРН-9 Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

1. Знати психологічні особливості вікових нормативних і ситуативних криз на кожному етапі психічного розвитку від народження до старості.
2. Розуміти витоки психологічних проблем індивіда в його онтогенезі.
3. Застосовувати способи введення в оману супротивника в інформаційній війні.
4. Аналізувати стратегії та парадигми сучасної вікової психології.
5. Орієнтуватися на нормативи кожного вікового періоду у психодіагностичній та психокорекційній роботі.

ПРН-13 Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності.

1. Розуміти особливості пізнавальних процесів, емоційно-вольової, мотиваційної сфер, індивідуально-психологічних характеристик людей різного віку та статі.
2. Орієнтуватись на сучасні стандарти та норми професійної етики.

3. Реалізовувати психотерапевтичні, психореабілітаційні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян, які перебувають у кризі.

4. Знати основні напрямки цілеспрямованого розвитку можливостей людини та реалізації її особистісного потенціалу на кожному етапі розвитку.

ПРН-14 Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, в тому числі демонструвати лідерські якості.

1. Знати особливості організаційного впливу у системі управління.

2. Розуміти особливості відкритого та прихованого психологічних впливів керівника на підлеглих.

3. Застосовувати способи і прийоми психологічного впливу в управлінні підрозділами.

4. Оцінювати ефективність здійснення психологічного впливу при виконанні професійних завдань.

ПРН-19 Враховувати специфіку етнічних, соціальних, демографічних й інших особливостей та особливих умов в професійній діяльності.

1. Знати специфіку психологічних закономірностей розвитку особистості на різних етапах онтогенезу з урахуванням етнічних, соціальних, демографічних й інших особливостей.

2. Застосовувати способи і методи підвищення психологічної культури представників різних етнічних, соціальних та демографічних верств.

3. Використовувати на практиці професійні знання й практичні навички в галузі вікової психології.

ВРН-2 Управляти загальновійськовими та прикордонними підрозділами (прийняття рішення, планування, мотивація та контроль) в ході повсякденної та оперативно-службової діяльності, бойових дій у різних умовах обстановки з використанням засобів зв'язку та телекомунікацій.

1. Аналізувати особливості сприйняття й засвоєння інформації з метою прогнозу ефективності та корекції професійної діяльності.

2. Встановлювати причини і наслідки внутрішніх та зовнішніх конфліктів особистості, які зумовлені віковими змінами.

ВРН-7 Організовувати і здійснювати заходи морально-психологічного забезпечення, профорієнтаційної роботи, професійно-психологічного добору.

1. Знати особливості здійснення психологічного впливу на інших осіб та його наслідків.

2. Розробляти стратегії ефективної взаємодії з точки зору індивідуального підходу.

3. Моделювати ситуації, прогнозувати їх розвиток та наслідки.

3. Застосовувати способи і методи психологічному впливу в процесі професійної діяльності.

4. Оцінювати ефективність розроблених та впроваджених практичних знань та навичок в підрозділах ДПСУ.

5. Оцінювати теоретичні та методичні розробки в галузі вікової психології.

ВИКЛАДАЧ:

Відповідно до форми А-4.03.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до спеціальності, Загальна психологія з практикумом, Диференціальна психологія.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Навчальні аудиторії, мультимедійний проектор, екран, ноутбук, навчальна література з навчальної дисципліни, модульне середовище кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Програмне забезпечення: пакет медичного ПЗ "Четверте покоління Системи психологічного дослідження особистості (СПДО) осіб, що вступають до лав ДПСУ та проходять службу в ООДК", модульне середовище академії – <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин															Форми підсумкового контролю						
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота					Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік	
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	курсова робота	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів					розрахункове завдання
за денною формою навчання																								
2	4	4	120	60	16	12		12		16				4	30	30					30		+	
Усього за дисципліну		4	120	60	16	12		12		16				4	30	30					30		+	

Основні методи навчання: МН1.1; МН1.3; МН1.5; МН2.1; МН3.1; МН3.2; МН3.6; МН4.1; МН4.2.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.2; МК2.2; МК2.4; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.2; МК3.3; МК4.1; МК4.3; МК4.4.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	МК2.1; МК2.2; МК2.5; МК2.6; МК3.1; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	МК2.2; МК3.3.
ЗК-5	Здатність до адаптації та дії у новій ситуації, бути критичним і самокритичним.	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
ЗК-6	Здатність планувати та управляти часом, приймати обґрунтовані рішення. Здатність працювати автономно, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
ЗК-8	Навички міжособистісної взаємодії.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ЗК-9	Здатність працювати в команді, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.	МК1.1; МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.4; МК2.8; МК3.1; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
Фахові компетентності спеціальності		
ФК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-10	Здатність дотримуватися норм професійної етики.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1;

Шифр	Компетентність	Методи контролю
		МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-11	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.4.
Професійні (військово-прикордонні) компетентності		
ВК-9	Здатність організувати морально-психологічне забезпечення у прикордонному підрозділі, здійснювати професійно-психологічний добір, володіти основами профорієнтаційної роботи, розуміти організацію діяльності психологічних служб підрозділів сектору національної безпеки.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.

**ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ
КУРСАНТАМИ**

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-1	Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	МН1.3; МН 1.6; МН 2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН3.6; МН3.7; МН4.1; МН4.2; МН4.4	МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК3.1; МК4.1; МК4.4.
ПРН-2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	МН1.3; МН 1.6; МН 2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН3.6; МН3.7; МН4.1; МН4.2; МН4.4	МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК3.1; МК4.1; МК4.4.
ПРН-4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	МН1.3; МН 1.6; МН 2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН3.6; МН3.7; МН4.1; МН4.2; МН4.4	МК2.1; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК3.1; МК4.1; МК4.4.
ПРН-7	Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН.3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН.3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-13	Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН.3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-14	Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, в тому числі демонструвати лідерські якості.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН.3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-19	Враховувати специфіку етнічних, соціальних, демографічних й інших особливостей та особливих умов в професійній діяльності.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН.3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
ВРН-2	Управляти загальновійськовими та прикордонними підрозділами (прийняття рішення, планування, мотивація та контроль) в ході повсякденної та оперативно-службової діяльності, бойових дій у різних умовах обстановки з використанням засобів зв'язку та телекомунікацій.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ВРН-7	Організувати і здійснювати заходи морально-психологічного забезпечення, профорієнтаційної роботи, професійно-психологічного добору.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

№ теми	Найменування тем	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин					Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин
			1	2	3	4	5			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Вікова психологія як галузь психологічної науки	4	Л2		С32			I	Т.1/1-Л-2; Т.1/2 -С-2; Т.2/1-Л-2; Т.2/2-ГЗ-2; Т.2/3-ПЗ-2; Т.2/4-С-2; Т.3/1-Л-2; Т.3/2- ГЗ-2; Т.3/3-С-2;	12
2	Психічний та особистісний розвиток дитини протягом раннього дитинства	8	Л2	ГЗ2	ПЗ2	С32				
3	Психологічні особливості розвитку молодшого школяра	6	Л2	ГЗ2		С32		III	Т.5/1- Л-2; ; Т.5/2- ГЗ-4; Т.5/4-С-2; Т.6/1- Л-2; ;	10
4	Психологія дорослішання	6	Л2	ГЗ2		С32				
5	Психологія ранньої та зрілої юності	8	Л2	ГЗ2	Пз2	С32		IV	Т.6/2.- ГЗ-2; Т.6/3-ПЗ-4; Т.6/4-С-2; Т.7/1- Л-2;	10
6	Рання дорослість	10	Л2	ГЗ2	Пз4	С32				
7	Психологія зрілої дорослості	4	Л2			С32		V	Т.7/2 -С-2; Т.8/1- Л-2; Т.8/2.- ГЗ-2; Т.8/3-ПЗ-4; Т.8/4-С-2. Дз – 4.	10 6
8	Психологія старості	10	Л2	ГЗ2	Пз4	С32				
	Диференційований залік	4	Дз4							
	Всього	60	16	12	12	16			Всього	60

Умовні позначення: Лекція - Л, Семінарське заняття - СЗ, Практичне заняття - ПЗ, Групове заняття – Гз,
Заняття, що обов'язкове для оцінювання – Сз, Гз, ПЗ.
Диференційований залік - Дз.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
2 курс (напрямок підготовки – 053 Психологія (4 семестр))					
1			8	Вікова психологія як галузь психологічної науки	
	1	лекція	2	Сутність, об'єкт і предмет вікової психології 1. Психічний розвиток людини від народження до старості – предмет вікової психології. 2. Методи вікової психології.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	Вікова психологія у системі психологічних наук 1. Напрями, концепції, теорії вікової психології. 2. Структура, функції, завдання вікової психології. 3. Місце вікової психології у системі психологічних наук.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
		самостійна робота	4	Методи вікової психології.	[1.1] с. 302-322
2			22	Психічний та особистісний розвиток дитини протягом раннього дитинства	
	1	лекція	2	Психічний розвиток людини у ранньому дитинстві 1. Пренатальний розвиток дитини. Психосоціальний розвиток людини у немовлячому періоді 2. Дитина у ранньому дитинстві. Новоутворення та провідна діяльність дитини дошкільного віку.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	групове заняття	2	Особливості розумового розвитку дошкільника. 1. Криза трьох років. 2. Криза семи років.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	3	практичне заняття	2	Готовність дитини до навчання в школі. 1. Анатомо-фізіологічна та соціальна ситуація розвитку дошкільника. 2. Новоутворення та провідна діяльність в дошкільному віці. 3. Розвиток мовлення в дошкільному віці.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]

	4	семінар	2	Особливості психічного розвитку дитини раннього віку 2. Провідна діяльність у ранньому дитинстві. 3. Характеристика новоутворень в ранньому дитинстві.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
		індивід. робота	10	Відпрацювання реферату за заданою тематикою	
		самостійна робота	4	Напрями, концепції, теорії вікової психології. 1. Психічний та особистісний розвиток людини. 2. Умови та суперечності психічного розвитку. 3. Детермінанти (чинники) психічного розвитку.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
3			10	Психологічні особливості розвитку молодшого школяра	
	1	лекція	2	Загальна характеристика розвитку молодшого школяра 1. Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра. 2. Провідна діяльність молодшого школяра. 3. Новоутворення молодшого шкільного віку.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	групове заняття	2	Пізнавальна сфера молодшого школяра. 1. Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра. 2. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	3	семінар	2	Я-образ молодшого школяра 1. Рефлексія молодшого школяра. 2. Розвиток самосвідомості молодшого школяра. 3. Формування Я-образу школяра.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
		самостійна робота	4	Складання пам'ятки про основні закономірності психічного розвитку у дошкільному дитинстві: а) для психолога; б) для батьків.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
4			20	Психологія дорослішання	
	1	лекція	2	Загальна характеристика психічного та особистісного розвитку підлітка 1. Провідна діяльність підлітка. 2. Психологічні новоутворення підліткового віку.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	групове заняття	2	Соціальна ситуація розвитку підлітка. 1. Розвиток самосвідомості у підлітковому віці. 2. Мотиваційна сфера підлітка.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	3	семінар	2	Розвиток особистості у підлітковому віці	[1.1] с. 302-322

				1. Навчання підлітка. 2. Міжособистісне спілкування підлітка. 3. Почуття дорослості та потреба підлітка у самоствердженні.	[1.2] с. 398-407 [2.4]
	самостійна робота	4		1. Характеристика самосвідомості молодшого школяра. 2. Визначення рівня психічного розвитку і ставлення дитини 7-9-річного віку до ролі школяра.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
	індивід. робота	10		Відпрацювання реферату за заданою тематикою	
5		12	Психологія ранньої та зрілої юності		
	1	лекція	2	Загальні особливості ранньої юності 1. Соціальна ситуація розвитку в ранній юності. 2. Новоутворення раннього юнацького віку. 3. Формування особистісної ідентичності. Криза ідентичності.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	групове заняття	2	Загальні особливості особистості у ранній та зрілій юності 1. Дозрівання та соціалізація в ранній та зрілій юності. 2. Розвиток самосвідомості особистості у період ранньої та зрілої юності. 3. Соціальна ситуація розвитку в період у період ранньої та зрілої юності.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	3	практичне заняття	2	Дослідження психології ранньої юності. 1. Визначення показників соціально-психологічної готовності випускника школи до зміни провідного виду діяльності. 2. Визначення здібностей до різних професій юнаків та дівчат.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	4	семінар	2	Дослідження особливостей зрілої юності 1. Активізація розвитку рефлексії та самосвідомості у період зрілої юності. 2. Дружба і закоханість у зрілому юнацькому віці. 3. Визначення професійної придатності та схильностей юнаків зрілого віку.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
		самостійна робота	4		1. Ідентичність, особистісне та професійне самовизначення юнаків. 2. Розвиток самосвідомості у ранній юності. 3. Розвиток спонукальної та пізнавальної сфери у ранній та пізній юності.

			14	Рання дорослість	
6	1	лекція	2	Загальна характеристика ранньої дорослості 1. Фази ранньої дорослості. 2. Особливості самосвідомості та спонукальної сфери у ранньому дорослому віці.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	групове заняття	2	Становлення особистості й індивідуальності на етапі ранньої дорослості 1. Динаміка психофізіологічних та інтелектуальних функцій у ранньому дорослому віці. 2. Особливості емоційного розвитку особистості у цьому віці.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49
	3	практичне заняття	4	Особливості самосвідомості та спонукальної сфери у ранньому дорослому віці. 1. Розвиток пам'яті, мислення, мовлення, уваги у ранньому дорослому віці. 2. Формування емпатії та загальна емоційна спрямованість особистості у ранньому дорослому віці.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	4	семінар	2	Загальна характеристика Я-концепції в період ранньої дорослості 2. Я-концепція: ядро та периферійна частина, функції в період ранньої дорослості. 3. Я-концепція та самооцінка, сімейні стосунки та психологічний вік особистості. 4. Розвиток сенсорної, моторної та мнемічної функції у ранньому дорослому віці.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
		самостійна робота	4	Діагностика смисложиттєвих орієнтацій особистості за «Тестом смисложиттєвих орієнтацій» Д. О. Леонтьєва	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
7			18	Психологія зрілої дорослості	
	1	лекція	2	Загальна характеристика зрілої дорослості 1. Криза середини життя. Проблеми зрілого дорослого віку. 2. Особливості життєдіяльності у зрілому дорослому віці. 3. Розвиток Я-концепції у зрілому дорослому віці.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	2	семінар	2	Проблеми зрілого дорослого віку 1. Проблеми спонукальної сфери у зрілому дорослому віці. 2. Зміни функцій інтелекту.	[1.1] с. 200-226 [1.2] с. 279-354 [2.6] с. 20-49

				3. Особливості емоційного реагування на життя. Виникання стресу та його наслідки у зрілому дорослому віці.	
	самостійна робота	4		Особливості пізнавальної сфери та емоційного реагування у зрілому дорослому віці. Здійснити порівняльний аналіз причин, перебігу та симптоматики криз дорослості і дитинства.	[1.2] с. 279-354 [2.4]
	індивід. робота	10		Відпрацювання реферату за заданою тематикою	
8		12		Психологія старості	
	лекція	2		Загальна характеристика та дослідження особливостей періоду старості 1. Особливості Я-концепції і розвитку особистості в період старості. 2. Особливості пізнавальних та емоційних процесів у старості.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	групове заняття	2		Міжособистісні стосунки людей похилого віку. 1. Дослідження проблем періоду старості. 1. Задоволеність життям у період старості. 2. Значення сім'ї для людини похилого віку.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	практичне заняття	4		«Пенсійна криза»: зміст та психологічні умови її подолання 1. Реалізація мудрості як сенс життя у старості. 2. Зміни внутрішніх вимірів особистості.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	семінар	2		Завдання розвитку у старості 1. Типи особистісної активності. 2. Емоційна реакція особистості на настання старості. 3. Стадії переживання наближення смерті.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407 [2.4]
	самостійна робота	2		Стосунки старих людей з рідними. 1. Подружні стосунки людей у старості. 2. Сексуальність і старіння людей.	[1.1] с. 302-322 [1.2] с. 398-407
Диференційований залік		4			
Усього за дисципліну		120			

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Базова література

- 1.1. Ануфрієва Н.М., Зелінська Т.М., Єрмакова Н.О. Соціальна психологія: Навч.-метод. Посібник. Київ: Каравела, 2011. 296 с.
- 1.2. Вікова та педагогічна психологія. За ред. Скрипченка О.В. Київ: Просвіта, 2001.
- 1.3. Зелінська Т.М., Михайлова І.В., Демерс А.Е. Практикум із соціальної психології: Навч. посібн. Київ: Каравела, 2012. 232 с.
- 1.4. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія. Навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 346 с.
- 1.5. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: навч. посіб. / О. П. Щотка; Ніжин, держ. пед. ун-тім. М. Гоголя. Ніжин: РВВДПУім. М. Гоголя, 2016. 194 с.

2. Допоміжна література

- 2.1. Гапон Н. П. Соціальна психологія: навчальний посібник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 368 с.
- 2.2. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Вікова психологія. Київ: Либідь, 2008. 301 с.
- 2.3. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.
- 2.4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2005. 448 с.
- 2.5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2005. 360 с.

3. Інформаційні ресурси в інтернет (інтранет)

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. <http://hklib.npu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
3. <http://lib.pu.if.ua.> - Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
4. <http://www.koob.ru/> - електронна бібліотека «Куб».
5. <http://upsihologa.com.ua/> - портал професійних психологів України «У психолога».
6. http://megalib.com.ua/content/5665_LITERATYRA_DO_KYRSY_DITYaChOI_PSIHOLOGII.html

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант (слухач, студент) не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту (слухачу, студенту) курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант (слухач, студент) представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;

– надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

– контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А

Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Традиційні методи навчання	
MH 1.1	Усне викладення навчального матеріалу (розповідь, пояснення, лекція)
MH 1.2	Обговорення матеріалу, що вивчається (бесіда, дискусія, брифінг, диспут)
MH 1.3	Наочні методи (ілюстрація, демонстрація)
MH 1.4	Практичні методи (лабораторна робота, практична робота, пробні вправи, творчі вправи, усні вправи, практичні вправи, графічні вправи, технічні вправи)
MH 1.5	Методи самостійного та індивідуального навчання (рецептивний, репродуктивний, евристичний, дослідницький)
2. Активні методи навчання	
MH 2.1	Ігрові (професійні ігри, професійний тренінг)
MH 2.2	Неігрові (аналіз конкретної ситуації, круглий стіл, навчання через науково-дослідну роботу)
MH 2.3	Неімітаційні (групові дискусія, індивідуальні практикуми, метод ХОБО», активні види лекційних і семінарських занять)
3. Інтерактивні методи навчання	
MH 3.1	Інтерактивні методи в малих групах
MH 3.2	Інтерактивні методи в великих групах
MH 3.3	Інтерактивні методи під час самостійної роботи

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
MK 1.1	Вибірковий усний
MK 1.2	Фронтальний письмовий
MK 1.3	Фронтальний тестовий
MK 1.4	Фронтальний проблемний
MK 1.5	Виконання нормативу
MK 1.6	Виконання вправи
2. Поточний контроль	
MK 2.1	Вибірковий усний
MK 2.2	Колоквіум
MK 2.3	Контрольна робота
MK 2.4	Тестування
MK 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
MK 2.6	Захист звіту з практичної роботи
MK 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
MK 2.8	Реферат
MK 2.9	Виконання нормативу
MK 2.10	Виконання вправи
3. Рубіжний контроль	
MK 3.1	Фронтальний письмовий
MK 3.2	Фронтальний тестовий
MK 3.3	Фронтальний проблемний
MK 3.4	Виконання нормативу
MK 3.5	Виконання вправи
4. Підсумковий контроль	
MK 4.1	Усний
MK 4.2	Письмовий
MK 4.3	Тестовий
MK 4.4	Проблемний
MK 4.5	Практичний